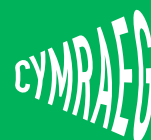

Dysgu Cymraeg

Sylfaen y Gogledd – Canllaw Gramadeg

Foundation level (North Wales) – Grammar guideline

www.dysgucymraeg.cymru

Dysgu
Learn

Canllaw gramadegol/A grammar guideline

Mae cynnwys y cwrs Mynediad mewn adran yn y Cwrs Mynediad. Mae 'na gopi yma: <https://dysgucymraeg.cymru/dysgu/cwrslyfrau-cwricwlwm/>

The Mynediad/Entry level grammar is a section in the Cwrs Mynediad. There is a copy here:

<https://learnwelsh.cymru/learning/curriculum-and-course-books/>

Termau/Terms

Berf	Verb	(mynd, gyrru, cerdded)
Ansoddair	Adjective	(da, gwyntog, prysur)
Enw	Noun	(car, tŷ, llyfr)
Rhagenw	Pronoun	(ti, ni, nhw)
Bôn	Stem	(rhed-, gwel-, cyrhaedd-)
Gwrywaidd	Masculine	
Benywaidd	Feminine	
Lluosog	Plural	

Berfau/Verbs

1. Bod

Mae'r ferf **bod** yn bwysig iawn. Dan ni'n defnyddio **bod** i wneud yr amser presennol, yr amherffraith, y dyfodol, yr amodol a'r perffaith: **y ferf bod + yn/wedi + berf (dim treigladd)**. Mae'r amodol yn newydd yn lefel Sylfaen.

*The verb **bod** is very important. We use **bod** to create the present, the imperfect, the future, the conditional and the perfect tenses: **the verb bod + yn/wedi + verb (no mutation)**. The conditional is new at Sylfaen level.*

Yr Amser Amodol/The conditional tense

Mi faswn i'n talu. <i>I would pay.</i>	Faswn i ddim yn talu. <i>I wouldn't pay.</i>	Faswn i'n talu? <i>Would I pay?</i>
Mi faset ti'n talu. <i>You would pay.</i>	Faset ti ddim yn talu. <i>You wouldn't pay.</i>	Faset ti'n talu? <i>Would you pay?</i>
Mi fasai fo/hi'n talu. <i>He/she would pay.</i>	Fasai fo/hi ddim yn talu. <i>He/she wouldn't pay.</i>	Fasai fo/hi'n talu? <i>Would he/she pay?</i>
Mi fasen ni'n talu. <i>We would pay.</i>	Fasen ni ddim yn talu. <i>We wouldn't pay.</i>	Fasen ni'n talu? <i>Would we pay?</i>
Mi fasech chi'n talu. <i>You would pay.</i>	Fasech chi ddim yn talu. <i>You wouldn't pay.</i>	Fasech chi'n talu? <i>Would you pay?</i>
Mi fasen nhw'n talu. <i>They would pay.</i>	Fasen nhw ddim yn talu. <i>They wouldn't pay.</i>	Fasen nhw'n talu? <i>Would they pay?</i>

2. Rhedeg y ferf/Conjugating the verb

Yr Amser Dyfodol Cryno/The concise future

Yn y Cwrs Sylfaen, dach chi'n dysgu pedair berf afreolaidd yn y dyfodol cryno:

gwneud, mynd, cael, dŵad.

In the Sylfaen course, you learn four irregular verbs in the concise future:

gwneud, mynd, cael, dŵad.

Gwneud

Mi wna i. <i>I'll do/make.</i>	Wna i ddim. <i>I won't do/make.</i>	Wna i? <i>Will I (do)?/Will I make?</i>
Mi wnei di. <i>You'll do/make.</i>	Wnei di ddim. <i>You won't do/make.</i>	Wnei di? <i>Will you (do)?/Will you make?</i>
Mi wneith o/hi. <i>He/she'll do/make.</i>	Wneith o/hi ddim. <i>He/she won't do/make.</i>	Wneith o/hi? <i>Will he/she (do)?/Will he/she make?</i>
Mi wnawn ni. <i>We'll do/make.</i>	Wnawn ni ddim. <i>We won't do/make.</i>	Wnawn ni? <i>Will we (do)?/Will we make?</i>
Mi wnewch chi. <i>You'll do/make.</i>	Wnewch chi ddim. <i>You won't do/make.</i>	Wnewch chi? <i>Will you (do)?/Will you make?</i>
Mi wnân nhw. <i>They'll do/make.</i>	Wnân nhw ddim. <i>They won't do/make.</i>	Wnân nhw? <i>Will they (do)?/Will they make?</i>

Mynd

Mi a i. <i>I'll go.</i>	A i ddim. <i>I won't go.</i>	A i? <i>Will I go?</i>
Mi ei di. <i>You'll go.</i>	Ei di ddim. <i>You won't go.</i>	Ei di? <i>Will you go?</i>
Mi eith o/hi. <i>He/she'll go.</i>	Eith o/hi ddim. <i>He/she won't go.</i>	Eith o/hi? <i>Will he/she go?</i>
Mi awn ni. <i>We'll go.</i>	Awn ni ddim. <i>We won't go.</i>	Awn ni? <i>Will we go?</i>
Mi ewch chi. <i>You'll go.</i>	Ewch chi ddim. <i>You won't go.</i>	Ewch chi? <i>Will you go?</i>
Mi ân nhw. <i>They'll go.</i>	Ân nhw ddim. <i>They won't go.</i>	Ân nhw? <i>Will they go?</i>

Cael

Mi ga i. <i>I'll have.</i>	Cha i ddim. <i>I won't have.</i>	Ga i? <i>Will/May I have?</i>
Mi gei di. <i>You'll have.</i>	Chei di ddim. <i>You won't have.</i>	Gei di? <i>Will/May you have?</i>
Mi geith o/hi. <i>He/she'll have.</i>	Cheith o/hi ddim. <i>He/she won't have.</i>	Geith o/hi? <i>Will/May he/she have?</i>
Mi gawn ni. <i>We'll have.</i>	Chawn ni ddim. <i>We won't have.</i>	Gawn ni? <i>Will/May we have?</i>
Mi gewch chi. <i>You'll have.</i>	Chewch chi ddim. <i>You won't have.</i>	Gewch chi? <i>Will/May you have?</i>
Mi gân nhw. <i>They'll have.</i>	Chân nhw ddim. <i>They won't have.</i>	Gân nhw? <i>Will/May they have?</i>

Dŵad/Dod

Mi ddo i. <i>I'll come.</i>	DDo i ddim. <i>I won't come.</i>	DDo i? <i>Will I come?</i>
Mi ddoi di. <i>You'll come.</i>	DDoi di ddim. <i>You won't come.</i>	DDoi di? <i>Will you come?</i>
Mi ddaw o/hi. <i>He/she'll come.</i>	DDaw o/hi ddim. <i>He/she won't come.</i>	DDaw e/hi? <i>Will he/she come?</i>
Mi ddown ni. <i>We'll come.</i>	DDown ni ddim. <i>We won't come.</i>	DDown ni? <i>Will we come?</i>
Mi ddowch chi. <i>You'll come.</i>	DDowch chi ddim. <i>You won't come.</i>	DDowch chi? <i>Will you come?</i>
Mi ddôn nhw. <i>They'll come.</i>	DDôn nhw ddim. <i>They won't come.</i>	DDôn nhw? <i>Will they come?</i>

Dan ni hefyd yn defnyddio'r ffurfiau yma (**gwneud**) efo berfenwau i greu brawddegau yn y dyfodol cryno.

*We also used these forms (**gwneud**) with verb-nouns to create sentences in the short form future.*

Mi wna i dalu. <i>I'll pay.</i>	Wna i ddim talu. <i>I won't pay.</i>	Wna i dalu? <i>Will I pay?</i>
Mi wnei di dalu. <i>You'll pay.</i>	Wnei di ddim talu. <i>You won't pay.</i>	Wnei di dalu? <i>Will you pay?</i>

Mi wneith o/hi dalu. <i>He/she'll pay.</i>	Wneith o/hi ddim talu. <i>He/she won't pay.</i>	Wneith o/hi dalu? <i>Will he/she pay?</i>
Mi wnawn ni dalu. <i>We'll pay.</i>	Wnawn ni ddim talu. <i>We won't pay.</i>	Wnawn ni dalu? <i>Will we pay?</i>
Mi wnewch chi dalu. <i>You'll pay.</i>	Wnewch chi ddim talu. <i>You won't pay.</i>	Wnewch chi dalu? <i>Will you pay?</i>
Mi wnân nhw dalu. <i>They'll pay.</i>	Wnân nhw ddim talu. <i>They won't pay.</i>	Wnân nhw dalu? <i>Will they pay?</i>

3. Yr Amser Amodol/*The conditional tense*

Mae 'na ddwy ffordd o ddeud yr amodol: y ffurf efo'r ferf **bod** (Mi faswn i'n hoffi/Mi faswn i'n medru) ond hefyd, dan ni'n medru rhedeg y berfau **hoffi** a **medru**.

*There are two ways of expressing the conditional: the form using **bod** (Mi faswn i'n hoffi/Mi faswn i'n medru) but also, we have short forms when using **hoffi** and **medru**.*

Mi hoffwn i dalu. <i>I would like to pay.</i>	Hoffwn i ddim talu. <i>I wouldn't like to pay.</i>	Hoffwn i dalu? <i>Would I like to pay?</i>
Mi hoffet ti dalu. <i>You would like to pay.</i>	Hoffet ti ddim talu. <i>You wouldn't like to pay.</i>	Hoffet ti dalu? <i>Would you like to pay?</i>
Mi hoffai fo/hi dalu. <i>He/she would like to pay.</i>	Hoffai fo/hi ddim talu. <i>He/she wouldn't like to pay.</i>	Hoffai fo/hi dalu? <i>Would he/she like to pay?</i>
Mi hoffen ni dalu. <i>We would like to pay.</i>	Hoffen ni ddim talu. <i>We wouldn't like to pay.</i>	Hoffen ni dalu? <i>Would we like to pay?</i>
Mi hoffech chi dalu. <i>You would like to pay.</i>	Hoffech chi ddim talu. <i>You wouldn't like to pay.</i>	Hoffech chi dalu? <i>Would you like to pay?</i>
Mi hoffen nhw dalu. <i>They would like to pay.</i>	Hoffen nhw ddim talu. <i>They wouldn't like to pay.</i>	Hoffen nhw dalu? <i>Would they like to pay?</i>

Mi fedrwn i dalu. <i>I could/would be able to pay.</i>	Fedrwn i ddim talu. <i>I couldn't/wouldn't be able to pay.</i>	Fedrwn i dalu? <i>Could/Would I be able to pay?</i>
Mi fedret ti dalu. <i>You could/would be able to pay.</i>	Fedret ti ddim talu. <i>You couldn't/wouldn't be able to pay.</i>	Fedret ti dalu? <i>Could/Would you be able to pay?</i>
Mi fedrai fo/hi dalu. <i>He/she could/would be able to pay.</i>	Fedrai fo/hi ddim talu. <i>He/She couldn't/wouldn't be able to pay.</i>	Fedrai fo/hi dalu? <i>Could/Would he/she be able to pay?</i>
Mi fedren ni dalu. <i>We could/would be able to pay.</i>	Fedren ni ddim talu. <i>We couldn't/wouldn't be able to pay.</i>	Fedren ni dalu? <i>Could/Would we able to pay?</i>
Mi fedrech chi dalu. <i>You could/would be able to pay.</i>	Fedrech chi ddim talu. <i>You couldn't/wouldn't be able to pay.</i>	Fedrech chi dalu? <i>Could/Would you be able to pay?</i>
Mi fedren nhw dalu. <i>They could/would be able to pay.</i>	Fedren nhw ddim talu. <i>They couldn't/wouldn't be able to pay.</i>	Fedren nhw dalu? <i>Could/Would they be able to pay?</i>

I ddeud 'I should', does 'na ddim dewis. Rhaid i ni ddefnyddio'r ffurf gryno. To say 'I should', we have no choice. We have to use the concise form.

Mi ddylwn i dalu. <i>I should pay.</i>	Ddylwn i ddim talu. <i>I shouldn't pay.</i>	Ddylwn i dalu? <i>Should I pay?</i>
Mi ddylet ti dalu. <i>You should pay.</i>	Ddylet ti ddim talu. <i>You shouldn't pay.</i>	Ddylet ti dalu? <i>Should you pay?</i>
Mi ddylai fo/hi dalu. <i>He/she should pay.</i>	Ddylai fo/hi ddim talu. <i>He/She shouldn't pay.</i>	Ddylai fo/hi dalu? <i>Should he/she pay?</i>
Mi ddysten ni dalu. <i>We should pay.</i>	Ddysten ni ddim talu. <i>We shouldn't pay.</i>	Ddysten ni dalu? <i>Should we pay?</i>
Mi ddylech chi dalu. <i>You should pay.</i>	Ddylech chi ddim talu. <i>You shouldn't pay.</i>	Ddylech chi dalu? <i>Should you pay?</i>
Mi ddysten nhw dalu. <i>They should pay.</i>	Ddysten nhw ddim talu. <i>They shouldn't pay.</i>	Ddysten nhw dalu? <i>Should they pay?</i>

4. Y Goddefol/The Passive Voice

Weithiau, dan ni isio deud bod rhywbeth yn digwydd i ni, neu i rywun arall. Yn y cwrs Sylfaen, dan ni'n edrych ar y berfau **geni** a **magu**. Dyma sut dan ni'n gwneud ein brawddegau ni:

*Sometimes, we want to say that something is happening to us, or to someone else. In the Sylfaen course, we look at the verbs **geni** and **magu**. This is how we form the sentences:*

cael + rhagenw (i gyfateb i'r person yn y ferf) + berfenw (gyda'r treigladd cywir)
cael + pronoun (to correspond to person of cael) + verbnoun (with correct mutation)

Mi ges i fy ngeni. <i>I was born.</i>
Mi gest ti dy eni. <i>You were born.</i>
Cafodd/ Mi gaeth o ei eni. <i>He was born.</i>
Cafodd/ Mi gaeth hi ei geni. <i>She was born.</i>
Mi gaethon ni ein geni. <i>We were born.</i>
Mi gaethoch chi eich geni. <i>You were born.</i>
Mi gaethon nhw eu geni. <i>They were born.</i>

5. Bonau/Stems

Rhai bonau anodd yn y Cwrs Sylfaen/*Some more difficult stems introduced in the Cwrs Sylfaen:*

gweiddi	gwaedd-	mi waeddes i
newid	newidi-	mi newidies i
sôn	soni-	mi sonies i
ymweld	ymwel-	mi ymweles i (fel gweld)

Mwy o Atebion/More answers

Mae atebion lefel Mynediad yn y cwrs Mynediad, ond mae 'na set newydd ar gyfer pob amser yn y ferf. Dyma atebion lefel Sylfaen.

The Mynediad level answers are in the Mynediad course, but there is a new set for each tense. Here are the Sylfaen level answers.

Yr Amser Amodol/The conditional tense

Baswn. <i>Yes, I would.</i>	Na faswn. <i>No, I wouldn't.</i>	Faset ti'n talu? <i>Would you pay?</i>	Baswn. Yes.
Baset. <i>Yes, you would.</i>	Na faset. <i>No, you wouldn't.</i>	Faswn i'n talu? <i>Would I pay?</i>	Baset. Yes.
Basai. <i>Yes, he/she would.</i>	Na fasai. <i>No, he/she wouldn't.</i>	Fasai fo/hi'n talu? <i>Would he/she pay?</i>	Basai. Yes.
Basen. <i>Yes, we would.</i>	Na fasen. <i>No, we wouldn't.</i>	Fasech chi'n talu? <i>Would you pay?</i>	Na fasen. No
Basech. <i>Yes, you would.</i>	Na fasech. <i>No, you wouldn't.</i>	Fasen ni'n talu? <i>Would we pay?</i>	Na fasech. No.
Basen. <i>Yes, they would.</i>	Na fasen. <i>No, they wouldn't.</i>	Fasen nhw'n talu? <i>Would they pay?</i>	Na fasen. No.

Hoffwn./Medrwn./Dylwn. <i>Yes, I would like to/could/should.</i>	Na hoffwn./Na fedrwn./Na ddylwn. <i>No, I wouldn't like to/couldn't/shouldn't.</i>	Hoffet ti yrru? <i>Would you like to drive?</i>	Hoffwn. Yes.
Hoffet./Medret./Dylet <i>Yes, you would like to/could/should.</i>	Na hoffet./Na fedret./Na ddylet. <i>No, you wouldn't like to/couldn't/shouldn't.</i>	Hoffwn i fynd? <i>Would I like to go?</i>	Hoffet. Yes.

Hoffai./Medrai./Dylai. <i>Yes, he/she would like to/could/should.</i>	Na hoffai./Na fedrai./ Na ddylai. <i>No, he/she wouldn't like to/couldn't/shouldn't.</i>	Fedrai hi redeg marathon? Medrai. <i>Could she run a marathon? Yes.</i>	
Hoffen./Medren./Dylen. <i>Yes, we would like to/could/should.</i>	Na hoffen./Na allen./ Na ddylen. <i>No, we wouldn't like to/couldn't/shouldn't.</i>	Fedrech chi weithio? Na fedren. <i>Could you work? No.</i>	
Hoffech./Medrech./Dylech. <i>Yes, you would like to/could/should.</i>	Na hoffech./Na fedrech./Na ddylech. <i>No, you wouldn't like to/couldn't/shouldn't.</i>	Ddylen ni dalu? Dylech. <i>Should we pay? Yes.</i>	
Hoffen./Medren./Dylen. <i>Yes, they would like to/could/should.</i>	Na hoffen./ Na fedren./Na ddylen. <i>No, they wouldn't like to/couldn't/shouldn't.</i>	Ddylen nhw alw? Na ddylen. <i>Should they call? No.</i>	

Yr Amser Dyfodol Cryno/*The concise future tense*

Gwneud

Wna i. <i>Yes, I will (do).</i>	Na wna i. <i>No, I won't (do).</i>	Wnei di helpu? <i>Will you help?</i>	Wna i. <i>Yes.</i>
Gwnei. <i>Yes, you will (do).</i>	Na wnei. <i>No, you won't (do).</i>	Wna i helpu? <i>Will I help?</i>	Gwnei. <i>Yes.</i>
Gwneith. <i>Yes, he/she will (do).</i>	Na wneith. <i>No, he/she won't (do).</i>	Wneith o/hi helpu? <i>Will he/she help?</i>	Gwneith. <i>Yes.</i>
Gwnawn. <i>Yes, we will (do).</i>	Na wnawn. <i>No, we won't (do).</i>	Wnewch chi helpu? <i>Will you help?</i>	Na wnawn. <i>No</i>
Gwnewch. <i>Yes, you will (do).</i>	Na wnewch. <i>No, you won't (do).</i>	Wnawn ni helpu? <i>Will we help?</i>	Na wnewch. <i>No.</i>
Gwnân. <i>Yes, they will (do).</i>	Na wnân. <i>No, they won't (do)</i>	Wnân nhw helpu? <i>Will they help?</i>	Na wnân. <i>No.</i>

Cael

Caf. <i>Yes, I may/will have.</i>	Na chaf. <i>No, I may not/won't have.</i>	Gei di adael? <i>May you leave?</i>	Caf. Yes.
Cei. <i>Yes, you may/will have.</i>	Na chei. <i>No, you may not/won't have.</i>	Ga i adael? <i>May I leave?</i>	Cei. Yes.
Ceith. <i>Yes, he/she may/will have.</i>	Na cheith. <i>No, he/she may not/won't have.</i>	Geith o/hi adael? <i>May he/she leave?</i>	Ceith. Yes.
Cawn. <i>Yes, we may/will have.</i>	Na chawn. <i>No, we may not/won't have.</i>	Gewch chi adael? <i>May you leave?</i>	Na chawn. No.
Cewch. <i>Yes, you may/will have.</i>	Na chewch. <i>No, you may not/won't have.</i>	Gawn ni helpu? <i>May we help?</i>	Na chewch. No.
Cân. <i>Yes, they may/will have.</i>	Na chân. <i>No, they may not/won't have.</i>	Gân nhw helpu? <i>May they help?</i>	Na chân. No.

Yr Amser Gorffennol Cryno/The concise past tense

Cofiwch, yn yr amser gorffennol, dan ni'n ateb **do/naddo** bob tro.
*In the concise past tense, we answer **do/naddo** every time.*

Gest ti dy eni yn y tŷ?	Do.	Naddo.
<i>Were you born in the house?</i>	Yes.	No.
Gaethoch chi eich magu yng Nghymru?	Do.	Naddo.
<i>Were you brought up in Wales?</i>	Yes.	No.

Y Treigladau/Mutations

Y Treiglad Meddal <i>The Soft Mutation</i>	Y Treiglad Trwynol <i>The Nasal Mutation</i>	Y Treiglad Llaes <i>The Aspirate Mutation</i>
t > d d > dd m > f	t > nh d > n	t > th
c > g g > / ll > l	c > ngh g > ng	c > ch
p > b b > f rh > r	p > mh b > m	p > ph

Rhai rheolau/Some rules

Mae rheolau lefel Mynediad yn y Cwrs Mynediad ond dyma rai rheolau/enghreiffiau newydd.
The Mynediad level rules are in the Mynediad course but here are some new rules/ examples.

Y Treigladd Meddal/The Soft Mutation

Ar ôl y i ddisgrifio person/ gwrthrych benywaidd unigol yng ngradd eithaf yr ansoddair.	<i>After y to describe a singular feminine person/noun when using the superlative form of an adjective.</i>	(Hi ydy'r d ala; Y g adair yna ydy'r f wya.)
Ansoddair ar ôl yn	<i>Adjective after yn</i>	(Mae hi'n d alach.)
Ar ddechrau cwestiwn uniongyrchol	<i>At the beginning of a direct question</i>	(F aset ti'n mynd? Wnei di helpu?)
Mewn brawddeg negyddol (dim t, c, p)	<i>In a negative sentence (not t, c, p)</i>	(F aswn i ddim; Wna i ddim)
Berf neu wrthrych ar ôl ffurf gryno berf	<i>Verb or object following concise verbs</i>	(Hoffwn i f ynd.; Wnei di yrru?; Prynwch f ara!)
Ar ôl y rhagenwau dy ac ei (gwrywaidd)	<i>Following the pronouns dy and ei (masculine)</i>	(Mi gest ti dy f agu.; Mi gaeth o ei f agu.)
Ansoddair yn dilyn mor .	<i>Adjective following mor.</i>	(mor f awr)
Pan fydd ansoddair yn dŵad cyn enw.	<i>When an adjective precedes a noun.</i>	(yr holl waith; hen d ŷ)
Efo trefnolion ac enwau benywaidd unigol.	<i>With ordinals and feminine singular nouns.</i>	(Y f erch g ynta; y d rydedd f erch; y b edwaredd f erch; y b umed f erch)

Y Treigladd Trwynol/The Nasal Mutation

Blynedd ar ôl pum, saith, wyth, naw, deg.	Blynedd following pum, saith, wyth, naw, deg.	(pum m lynedd; naw m lynedd)
---	---	--

Y Treigladd Llaes/The Aspirate Mutation

Ar ddechrau brawddeg negyddol	<i>At the beginning of a negative sentence</i>	(Cha i ddim.)
Ar ôl na .	<i>Following na.</i>	(Mae Llundain yn fwy na Ch aerdydd.)
Ar ôl â .	<i>Following â.</i>	(Dw i wedi parcio mor agos â ph osib.)

Rhagenwau + treigladau

Dyma'r rhagenwau a'r treigladau sy'n eu dilyn nhw.

Here are the pronouns and the mutations they cause.

Rhagenw/Pronoun	Treiglad/Mutation	Enghreifftiau/Examples
fy <i>my</i>	Treiglad trwynol <i>Nasal mutation</i>	fy nhad i fy nrws i fy nghar i fy ngwaith i fy mhen i fy mrawd i
dy <i>your</i>	Treiglad meddal <i>Soft mutation</i>	dy dad di dy ddrws di dy fam di dy gar di dy waith di dy lyfr di dy ben di dy frawd di dy rieni di
ei <i>his</i>	Treiglad meddal <i>Soft mutation</i>	ei dad o ei ddrws o ei fam o ei gar o ei waith o ei lyfr o ei ben o ei frawd o ei rieni o
ei <i>her</i>	Treiglad llaes a h o flaen llafariad <i>Aspirate mutation and h before a vowel</i>	ei thad hi ei char hi ei phen hi ei henw hi
ein <i>our</i>	Dim treiglad ond h o flaen llafariad <i>No mutation but h before a vowel</i>	ein henw ni
eich <i>your</i>	Dim treiglad	eich tad chi
eu <i>their</i>	Dim treiglad ond h o flaen llafariad <i>No mutation but h before a vowel</i>	eu henw nhw

Arddodiaid/Prepositions

Mae arddodiaid yn rhedeg. Mi ddysgoch chi **ar** ac **i** yn lefel Mynediad. Dyma arddodiaid newydd lefel Sylfaen.

*Prepositions conjugate. You learned **ar** and **i** at Mynediad level. Here are the Sylfaen prepositions.*

At	<i>To</i>	Mi ysgrifennodd o at Sam.	<i>He wrote to Sam.</i>
ata i	<i>to me</i>	Mi ysgrifennodd o ata i.	<i>He wrote to me.</i>
atat ti	<i>to you</i>	Mi ysgrifennodd o atat ti.	<i>He wrote to you.</i>
ato fe	<i>to him</i>	Mi ysgrifennodd o ato fo.	<i>He wrote to him.</i>
ati hi	<i>to her</i>	Mi ysgrifennodd o ati hi.	<i>He wrote to her.</i>
aton ni	<i>to us</i>	Mi ysgrifennodd o aton ni.	<i>He wrote to us.</i>
atoch chi	<i>to you</i>	Mi ysgrifennodd o atoch chi.	<i>He wrote to you.</i>
atyn nhw	<i>to them</i>	Mi ysgrifennodd o atyn nhw.	<i>He wrote to them.</i>

Dan ni'n defnyddio **at** yn aml pan dan ni'n siarad am bobol. *We often use at when we are speaking about people* (mynd at berson, ysgrifennu at berson, anfon at berson ond mynd i le, ysgrifennu i le, anfon i le).

Am	<i>About</i>	Mae hi'n gwybod am Sam.	<i>She knows about Sam.</i>
amdana i	<i>about me</i>	Mae hi'n gwybod amdana i.	<i>She knows about me.</i>
amdanat ti	<i>about you</i>	Mae hi'n gwybod amdanat ti.	<i>She knows about you.</i>
amdano fo	<i>about him</i>	Mae hi'n gwybod amdano fo.	<i>She knows about him.</i>
amdani hi	<i>about her</i>	Mae hi'n gwybod amdani hi.	<i>She knows about her.</i>
amdanon ni	<i>about us</i>	Mae hi'n gwybod amdanon ni.	<i>She knows about us.</i>
amdanoch chi	<i>about you</i>	Mae hi'n gwybod amdanoch chi.	<i>She knows about you.</i>
amdanyn nhw	<i>about them</i>	Mae hi'n gwybod amdanyn nhw.	<i>She knows about them.</i>

Dydy **am** ddim yn golygu *about* bob tro. **Am** *doesn't always mean about* (chwilio am, aros am).

Wrth	<i>By</i>	Mi ddeudodd o wrth Sam.	<i>He told Sam.</i>
wrtha i	<i>by me</i>	Mi ddeudodd o wrtha i.	<i>He told me.</i>
wrthat ti	<i>by you</i>	Mi ddeudodd o wrthat ti.	<i>He told you.</i>
wrtho fo	<i>by him</i>	Mi ddeudodd o wrtho fo.	<i>He told him.</i>
wrthi hi	<i>by her</i>	Mi ddeudodd o wrthi hi.	<i>He told her.</i>
wrthon ni	<i>by us</i>	Mi ddeudodd o wrthon ni.	<i>He told us.</i>
wrthoch chi	<i>by you</i>	Mi ddeudodd o wrthoch chi.	<i>He told you.</i>
wrthyn nhw	<i>by them</i>	Mi ddeudodd o wrthyn nhw.	<i>He told them.</i>

Dydy **wrth** ddim yn golygu *by* bob tro. **Wrth** *doesn't always mean by* (deud wrth).

Â

Dydy **â** ddim yn rhedeg.

â fi	â ni
â ti	â chi
â fo/hi	â nhw

Arddodiaid ar ôl berfau/Prepositions following verbs

â/efo	am	ar
siarad efo (<i>to speak to</i>)	siarad am (<i>to talk about</i>)	edrych ar (<i>to look at</i>)
cytuno efo (<i>to agree with</i>)	cwyno am (<i>to complain about</i>)	gwrando ar (<i>to listen to</i>)
anghytuno efo (<i>to disagree with</i>)	darllen am (<i>to read about</i>)	gwenu ar (<i>to smile at</i>)
ymweld â (<i>to visit</i>)	meddwl am (<i>to think about</i>)	dibynnu ar (<i>to depend on</i>)
ymuno â (<i>to join</i>)	clywed am (<i>to hear about</i>)	
	gwybod am (<i>to know about</i>)	
	poeni am (<i>to worry about</i>)	
	chwilio am (<i>to look for</i>)	
	aros am (<i>to wait for</i>)	
	sôn am (<i>to mention</i>)	
at	i	wrth
ysgrifennu at (<i>to write to</i>)	gofyn i (<i>to ask</i>)	deud wrth (<i>to tell</i>)
anfon at (<i>to send to</i>)	mynd i (<i>to go to</i>)	
edrych ymlaen at (<i>to look forward to</i>)	rhoi i (<i>to give to</i>)	
	prynu i (<i>to buy for</i>)	
	rhoi gwybod i (<i>to inform</i>)	

Cymharu Ansoddeiriau/Comparison of Adjectives**Mor...â.../As...as...**

Mor (+ treigladd meddal) + â/ag (+ treigladd llaes ar ôl â)

Mor (+ soft mutation) + â/ag (+ aspirate mutation following â)

Dw i'n siarad Cymraeg mor aml â phosib.

I speak Welsh as often as possible.

Mae Wrecsam mor brysur ag Abertawe.

Wrexham is as busy as Swansea.

Dydy hi ddim mor wlyb heddiw â ddoe.

It is not as wet today as yesterday.

Yn dalach na/Yn fwy gofalus na/Taller than/More careful than

Os bydd ansoddeiriau'n fyr, dan ni'n ychwanegu **-ach**, e.e. talach. Os bydd ansoddeiriau'n hir (mwy na dwy sillaf fel arfer), dan ni'n defnyddio **mwyy**, e.e. yn fwy gofalus. Dan ni'n defnyddio **na/nag** ar ôl y ffurfiau yma. Mae treigladd llaes ar ôl **na**. Mae **nag** yn dŵad o flaen llafariad.

If adjectives are short, we add -ach, e.g. talach. If adjectives are longer, usually more than two syllables, we use mwyy, e.g. yn fwy gofalus. We use na/nag after these forms. There is an aspirate mutation after na. Nag will precede a vowel.

Dw i'n dalach na phawb.

I'm taller than everyone.

Mae Sian yn fwy gofalus nag Aled.

Siân is more careful than Aled.

Mae 'na rai ansoddeiriau afreolaidd. Maen nhw yn y tabl isod.
Some adjectives are irregular. They are in the table below.

Y tala(f)/Y mwya(f) gofalus/*The tallest/The most careful*

Os bydd ansoddeiriau'n fyr, dan ni'n ychwanegu **-a(f)**, e.e. tala(f). Os bydd ansoddeiriau'n hir (mwy na dwy sillaf fel arfer), dan ni'n defnyddio **mwya(f)**, e.e. y mwya(f) gofalus. Dan ni'n aml yn defnyddio patrwm pwysleisiol efo'r ffurfiau yma: Dafydd ydy'r tala(f). Os byddwn ni'n disgrifio un person neu wrthrych benywaidd, mi fydd yr ansoddair yn treiglo'n feddal: Mari ydy'r dala(f).

If adjectives are short, we add -a(f), e.g. tala(f). If adjectives are longer, usually more than two syllables, we use mwya(f), e.g. y mwya(f) gofalus. We often use an emphatic pattern with these forms: Dafydd ydy'r tala(f). If we are describing a singular feminine person or object, the adjective will take the soft mutation: Mari ydy'r dala(f).

Dafydd ydy'r tala(f).	<i>Dafydd is the tallest.</i>
Mari ydy'r dala(f).	<i>Mari is the tallest.</i>
Y plant ydy'r tala(f).	<i>The children are the tallest.</i>
Dafydd ydy'r mwya(f) gofalus.	<i>Dafydd is the most careful.</i>
Mari ydy'r fwya(f) gofalus.	<i>Mari is the most careful.</i>
Y plant ydy'r mwya(f) gofalus.	<i>The children are the most careful</i>

Mae 'na rai ansoddeiriau afreolaidd. Maen nhw yn y tabl isod.
Some adjectives are irregular. They are in the table below.

tal	da	drwg	mawr	bach
mor dal â	mor dda â	mor ddrwg â	mor fawr â	mor fach â
talach	gwell	gwaeth	mwy	llai
tala(f)	gorau	gwaetha(f)	mwya(f)	lleia(f)
uchel	isel	drud	gwlyb	teg
mor uchel â	mor isel â	mor ddrud â	mor wlyb â	mor deg â
uwch	is	drutach	gwlypach	tecach
ucha(f)	isa(f)	druta(f)	gwlypa(f)	teca(f)

Cymalau/Clauses

Sy

Dan ni'n defnyddio **sy** i uno dau gymal pan dan ni isio deud *who is/are* neu *which is/are*.
We use **sy** to join two clauses when we want to say 'who is/are' or 'which is/are'.

Mae gen i blentyn.	Mae o'n ddwy oed.	Mae gen i blentyn sy'n ddwy oed.
<i>I have a child.</i>	<i>He is two years old.</i>	<i>I have a child who is two years old.</i>
Dw i'n nabod rhywun.	Mae hi'n ysgrifennu llyfrau.	Dw i'n nabod rhywun sy'n ysgrifennu llyfrau.
<i>I know someone.</i>	<i>She writes books.</i>	<i>I know someone who writes books.</i>
Wyt ti wedi gweld y llun?	Mae o ar y wal.	Wyt ti wedi gweld y llun sy ar y wal?
<i>Have you seen the picture?</i>	<i>It is on the wall.</i>	<i>Have you seen the picture which is on the wall?</i>
Wyt ti'n gweld y ceir?	Maen nhw yn y maes parcio.	Wyt ti'n gweld y ceir sy yn y maes parcio?
<i>Do you see the cars?</i>	<i>They are in the car park.</i>	<i>Do you see the cars which are in the car park?</i>

Os byddwn ni isio deud *which was/were* neu *which will be*, dan ni'n defnyddio **oedd** a **fydd**.
If we want to say 'which was/were' or 'which will be', we use **oedd** and **fydd**.

Mae gen i ffrind.	Roedd hi'n byw yn Sbaen.	Roedd gen i ffrind oedd yn byw yn Sbaen.
<i>I have a friend.</i>	<i>She lived in Spain.</i>	<i>I have a friend who lived in Spain.</i>
Mae gen i ffrind.	Mi fydd hi'n byw yn Sbaen.	Mae gen i ffrind fydd yn byw yn Sbaen.
<i>I have a friend.</i>	<i>She will live in Spain.</i>	<i>I have a friend who will live in Spain.</i>

Bod

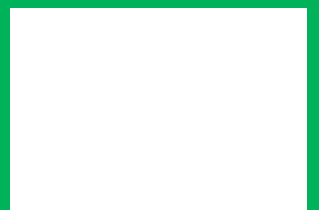
Pan fydd cymal ar ôl y ferf **meddwl**, dan ni'n defnyddio **bod** yn y presennol a'r amherffaith. Mi fydd 'na fwy o enghreifftiau'n codi yn y cwrs Canolradd.

*When a clause follows the verb **meddwl**, we use **bod** in the present and imperfect. There will be more examples at Canolradd level.*

Dw i'n meddwl	Mae Sam yn dda.	Dw i'n meddwl bod Sam yn dda.
Dw i'n meddwl	Mae o'n dda.	Dw i'n meddwl fod o/ei fod o'n dda.
Dw i'n meddwl	Mae hi'n dda.	Dw i'n meddwl bod hi/ei bod hi'n dda.
Dw i'n meddwl	Mae'r plant yn dda.	Dw i'n meddwl bod y plant yn dda.
Dw i'n meddwl	Maen nhw'n dda.	Dw i'n meddwl bod nhw/eu bod nhw'n dda.
Ro'n i'n meddwl	Roedd Sam yn dda.	Ro'n i'n meddwl bod Sam yn dda.
Ro'n i'n meddwl	Roedd o'n dda.	Ro'n i'n meddwl fod o/ei fod o'n dda.
Ro'n i'n meddwl	Roedd hi'n dda.	Ro'n i'n meddwl bod hi/ei bod hi'n dda.
Ro'n i'n meddwl	Roedd y plant yn dda.	Ro'n i'n meddwl bod y plant yn dda.
Ro'n i'n meddwl	Ro'n nhw'n dda.	Ro'n i'n meddwl bod nhw/eu bod nhw'n dda.

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol —
National Centre
for Learning Welsh

www.dysgucymraeg.cymru